

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ МІЛІЦІЇ У СПРАВАХ ДІТЕЙ

CONCEPT AND FEATURES OF ADMINISTRATIVE ACTIVITY OF SUBDIVISIONS OF CRIMINAL MILITIA IN MATTERS OF CHILDREN

Зеленський Є.С.,

*ад'юнкта кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності ОВС*

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

У статті розкрито поняття та особливості адміністративної діяльності підрозділів кримінальної міліції в справах дітей. Звернено увагу на наукові підходи щодо формулювання поняття «адміністративна діяльність органів внутрішніх справ»; уточнено зміст адміністративної діяльності кримінальної міліції в справах дітей; з'ясовано основні наукові тенденції щодо характеристики цього різновиду діяльності кримінальної міліції в справах дітей.

Ключові слова: адміністративна діяльність, органи внутрішніх справ, кримінальна міліція в справах дітей, адміністративне правопорушення, дитина.

В статье раскрыто понятие и особенности административной деятельности подразделений криминальной милиции по делам детей. Внимание обращено на научные подходы к формулировке понятия «административная деятельность органов внутренних дел»; уточнено содержание административной деятельности криминальной милиции по делам детей; выяснены основные научные тенденции относительно характеристики этой разновидности деятельности криминальной милиции по делам детей.

Ключові слова: административная деятельность, органы внутренних дел, криминальная милиция по делам детей, административное правонарушение, ребенок.

In article a concept and features of administrative activity of subdivisions of criminal militia are exposed in matters of children. Displace attention on scientific approaches in relation to formulation of concept «administrative activity of organs of internal affairs»; maintenance of administrative activity of criminal militia is specified in matters of children; basic scientific tendencies are found out in relation to description of this variety of activity of criminal militia in matters of children.

Key words: administrative activity, organs of internal affairs, criminal militia in matters of children, administrative offence, child.

Постановка проблеми. В умовах реформування українського суспільства діяльність підрозділів органів внутрішніх справ є одним з основних об'єктів пильної уваги вітчизняних та іноземних політиків, науковців і громадськості.

Кримінальна міліція в справах дітей є підрозділом органів внутрішніх справ, діяльність якого безпосередньо пов'язана зі спілкуванням із населенням держави, їх робота оцінюється громадянами, а висновки робляться про діяльність міліції в цілому. Визначення особливостей адміністративної діяльності кримінальної міліції в справах дітей складатиме теоретичне підґрунтя подальшого визначення її сутності, особливостей правового забезпечення, функцій, системи та структури відповідних підрозділів, форм і методів їх роботи тощо, сприятиме концентрації уваги на основних її напрямках і перспективах розвитку.

Мета статті. У зв'язку із цим вважаємо за доцільне під час аналізу адміністративної діяльності підрозділів кримінальної міліції в справах дітей звернути увагу на основні підходи до розуміння змісту й призначення адміністративної діяльності органів внутрішніх справ взагалі та адміністративної діяльності кримінальної міліції в справах дітей зокрема, а також виділити характерні риси такої діяльності.

Із цією метою пропонується здійснити аналіз наукових підходів щодо формулювання поняття «адміністративна діяльність органів внутрішніх справ»; уточнити зміст адміністративної діяльності кримі-

нальної міліції в справах дітей; з'ясувати основні наукові тенденції щодо характеристики цього різновиду діяльності кримінальної міліції в справах дітей.

Стан дослідження. Вивчення наукових публікацій у монографічних, навчальних і публіцистичних джерелах свідчить, що в Україні адміністративну діяльність міліції комплексно вивчали В.А. Авер'янов, О.М. Бандурка, О.К. Безсмертний, І.П. Голосніченко, В.В. Зуй, М.В. Ковалів, Я.Ю. Кондратьєв, О.І. Остапенко, О.В. Негодченко, М.О. Тучак та інші.

Виклад основного матеріалу. Так, Л.Л. Попов адміністративну діяльність міліції визначає як діяльність, пов'язану з охороною порядку в громадських місцях, із забезпеченням безпеки руху транспорту та пішоходів, правил використання транспорту, з додержанням паспортної системи [1, с. 5].

Адміністративну діяльність органів внутрішніх справ можна також визначити як специфічну, виконавчо-розпорядчу, підзаконну, державно-владну діяльність з організації та здійснення охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, попередження й припинення злочинів та інших правопорушень (О.М. Бандурка, О.І. Остапенко та інші) [2, с. 9; 3, с. 8].

Однак більшість вітчизняних учених-адміністративістів (І.П. Голосніченко, М.В. Ковалів, Я.Ю. Кондратьєв та інші) під адміністративною діяльністю органів внутрішніх справ розуміють урегульовану нормами адміністративного права їх виконавчо-

владну діяльність, яка спрямована на забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів, громадського порядку, громадської безпеки та боротьбу з правопорушеннями [4, с. 7; 5, с. 7].

Тобто, розкриваючи сутність поняття адміністративної діяльності органів внутрішніх справ, науковці вкладають у зміст поняття діяльність спеціального суб'єкта, спрямовану на досягнення конкретної мети у визначеному напрямі державної діяльності. Така позиція є традиційною для української науки адміністративного права.

Для формулювання власного розуміння поняття й особливостей адміністративної діяльності підрозділів кримінальної міліції в справах дітей нами пропонується використовувати визначення адміністративної діяльності органів внутрішніх справ, запропоноване І.П. Голосніченком. Розкриваючи зміст адміністративної діяльності органів внутрішніх справ крізь призму управлінської теорії адміністративної діяльності, такий підхід узагальнює весь спектр видів діяльності органів внутрішніх справ, що дозволяє знайти відображення діяльності конкретних органів і підрозділів внутрішніх справ.

Для з'ясування сутності адміністративної діяльності кримінальної міліції в справах дітей необхідно насамперед визначити особливості такої діяльності.

Вивчення нормативно-правових актів, практики діяльності підрозділів кримінальної міліції в справах дітей, проведене нами анкетування працівників таких підрозділів дозволяє до основних особливостей адміністративної діяльності кримінальної міліції в справах дітей віднести такі:

1) специфічний об'єкт діяльності підрозділів кримінальної міліції в справах дітей (діти, які вчинили правопорушення, стали свідком кримінального правопорушення, безвісно зникли тощо, або дорослі особи, які вчиняють щодо дітей протиправні дії);

2) поєднання соціально-реабілітаційних функцій із правоохоронними;

3) пріоритет профілактичної роботи перед управлінською, оперативно-розшуковою, кримінально-процесуальною та іншими видами діяльності кримінальної міліції в справах дітей;

4) існування типових адміністративних правопорушень, вчинюваних дітьми та щодо дітей.

У міжнародних і вітчизняних нормативно-правових актах чітко визначено, що права дитини охороняються державою [6, ст. 51], а будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом [6, ст. 52].

При цьому поняття «дитина» визначено як правовий статус особи до досягнення нею повноліття. Малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років. Неповнолітньою вважається дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років [7]. Відповідно, дорослі особи – це ті особи, які досягли вісімнадцятирічного віку та мають повну деліктоздатність.

Діяльність кримінальної міліції в справах дітей спрямована саме на попередження та припинення

вчинення протиправних дій дитиною, а також вчинення таких дій щодо дитини дорослою особою. При цьому не має значення, чи є доросла особа сторонньою для дитини, чи вона є одним із її батьків або осіб, що їх замінюють.

Специфіка адміністративної діяльності підрозділів кримінальної міліції в справах дітей щодо дитини полягає в особливостях спілкування з дитиною, особливостях її психічного розвитку. Працівнику такого підрозділу необхідно володіти відповідними знаннями, уміннями й навичками в спілкуванні з дитиною, поєднувати в одній особі професії психолога, педагога, правоохоронця, як у випадках, коли дитина є суб'єктом протиправного діяння, так і тоді, коли дитина виступає в якості потерпілого.

Відповідно, виконуючи завдання з психологічної допомоги дітям, застосування організаційних заходів щодо дітей, які вчинили адміністративні або кримінальні правопорушення, були засуджені до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, звільнені зі спеціальних виховних установ, а також щодо дітей, які залишилися без догляду дорослих, залишили місце проживання, працівники кримінальної міліції в справах дітей здійснюють їх соціальну реабілітацію.

Така реабілітація передбачає вжиття комплексу заходів, спрямованих на відновлення порушених чи втрачених дитиною суспільних зв'язків і відносин унаслідок застосування щодо неї заходів впливу, які застосовуються до неповнолітніх, інших заходів юридичної відповідальності, профілактичних заходів, а також унаслідок залишення дитини без догляду дорослих, залишення дитиною місця проживання тощо. Наприклад, за 2013 р. до органів внутрішніх справ доставлено 5 316 дітей, які залишилися без догляду дорослих, залишили місце проживання, з них 446 – вихованці навчально-виховних закладів.

Метою соціальної реабілітації є повернення особистості до суспільно корисної діяльності, формування позитивного ставлення до життя, праці, навчання.

Здійснюючи зовнішню та внутрішню адміністративну діяльність, працівники кримінальної міліції в справах дітей здійснюють такі правоохоронні функції, передбачені Законом України «Про міліцію»: адміністративну, профілактичну, оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну. Переважно вони здійснюють виявлення адміністративних і кримінальних правопорушень, вчинених дітьми й щодо дітей, та притягнення їх до юридичної відповідальності, розшук безвісно зниклих дітей, а також профілактику правопорушень серед дітей і вчинених щодо них. Тобто працівники кримінальної міліції в справах дітей є представниками держави, уособлюють її волю та застосовують увесь наданий їм комплекс заходів переконання й примусу щодо дітей, які порушили законодавство України, та щодо дорослих осіб, які вчинили правопорушення щодо дітей.

Проаналізувавши практичну діяльність підрозділів кримінальної міліції в справах дітей, можна зробити висновок, що, виконуючи покладені на них завдання, працівники таких підрозділів поєднують

соціально-реабілітаційні функції з правоохоронними, уособлюючи не лише працівника міліції, а й особу, яка може надати допомогу у вирішенні питань психологічного, побутового характеру.

Характеризуючи зміст адміністративної діяльності кримінальної міліції в справах дітей, слід звернути увагу також на завдання таких підрозділів, а саме: організацію та здійснення заходів профілактики з дітьми в навчальних закладах, за місцем проживання з метою запобігання вчиненню ними адміністративних і кримінальних правопорушень; організацію та здійснення заходів індивідуальної профілактики з дітьми, які вчинили адміністративні й кримінальні правопорушення, були засуджені до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, звільненими зі спеціальних виховних установ; вжиття заходів щодо недопущення рецидивної злочинності серед дітей; установлення місцезнаходження дітей у разі їх безвісного зникнення; розкриття кримінальних правопорушень, учинених дітьми; виявлення й припинення фактів жорстокого поводження з дітьми, учинення щодо них насильства, у тому числі батьками, законними представниками; організація надання правової та психологічної допомоги дітям, які є потерпілими в кримінальному провадженні чи стали свідками кримінального правопорушення [7].

Пріоритет методу попередження перед примусом в адміністративній діяльності органів внутрішніх справ визнається на загальнотеоретичному рівні в діяльності всіх органів і підрозділів внутрішніх справ. Проте через недостатність кадрового забезпечення, часу, можливостей тощо оперативні підрозділи (карний розшук, державна служба боротьби з економічною злочинністю, підрозділи боротьби з організованою злочинністю та інші) профілактику правопорушень здійснюють не на належному рівні, надаючи перевагу розкриттю кримінальних та адміністративних правопорушень і застосуванню заходів примусу щодо осіб, які вже їх вчинили.

Профілактикою адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей при цьому визнається діяльність підрозділів кримінальної міліції в справах дітей у межах визначеної компетенції, яка спрямована на виявлення й усунення причин та умов, які призводять до вчинення дітьми адміністративних і кримінальних правопорушень, а також на позитивний вплив на поведінку окремих дітей на території України, в окремому регіоні, у сім'ї, за місцем проживання [7].

У 2012 р. підрозділи кримінальної міліції в справах дітей віднесені до блоку міліції громадської безпеки, що відповідає профілактичній спрямованості в їх діяльності.

Водночас виявлення правопорушень щодо дітей ускладнюється через латентність цього виду правопорушень внаслідок лояльного ставлення суспільства та існування інших причин. У цьому випадку важливу роль відіграє взаємодія правоохоронців із навчальними закладами, органами та службами в справах дітей і спеціальними установами для дітей, іншими органами й підрозділами внутрішніх

справ, управліннями соціального захисту населення та іншими органами й установами, на які покладено завдання здійснення захисту дитинства або які за характером своєї діяльності можуть володіти інформацією про вчинювані протиправні дії дитиною чи щодо дитини.

Поряд із застосуванням підрозділами кримінальної міліції в справах дітей широкого комплексу заходів профілактики одним з основних завдань є виявлення й припинення адміністративних і кримінальних правопорушень дітьми та щодо дітей.

Так, за 2013 р. підрозділами кримінальної міліції в справах дітей виявлено 92 446 адміністративних правопорушень, у 2012 р. – 95 232 правопорушення, у 2011 р. – 113 072 правопорушення. Спостерігається тенденція до зменшення кількості адміністративних правопорушень, виявлених кримінальною міліцією в справах дітей, що обумовлюється переорієнтацією цих підрозділів на профілактику правопорушень.

Наявність специфічних адміністративних правопорушень, протоколи про які складають такі підрозділи, є ще однією особливістю адміністративної діяльності кримінальної міліції в справах дітей. Відповідно до цього працівники кримінальної міліції в справах дітей вживають притаманні лише їм форми й методи адміністративної діяльності.

Усі виявлені кримінальною міліцією в справах дітей правопорушення можна поділити на два види: ті, які вчинені неповнолітніми, та ті, які вчинені дорослими.

Підрозділи кримінальної міліції в справах дітей у 2013 р. виявили такі адміністративні правопорушення, вчинені неповнолітніми: незаконне виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах (ст. 44 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП)) – 114 адміністративних правопорушень; дрібне викрадення чужого майна (ст. 51 КУпАП) – 259; дрібне хуліганство (ст. 173 КУпАП) – 1 145; вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису (ст. 173-2 КУпАП) – 259; куріння тютюнових виробів у заборонених місцях (ст. 175-1 КУпАП) – 10 176; розпивання спиртних напоїв у громадських місцях і поява в громадських місцях у п'яному вигляді (ст. 178 КУпАП) – 6 548; заняття проституцією (ст. 181-1 КУпАП) – 26; злісна непокірність законному розпорядженню або вимозі працівника міліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку (ст. 185 КУпАП) – 34 правопорушення.

Підрозділи кримінальної міліції в справах дітей у 2013 р. виявили такі адміністративні правопорушення, вчинені дорослими: порушення правил торгівлі алкогольними напоями й тютюновими виробами (ч. 2 ст. 156 КУпАП) – 5 315 адміністративних правопорушень; вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису (ст. 173-2 КУпАП) – 2 487; доведення неповнолітнього до стану сп'яніння (ст. 180 КУпАП) – 3 793; невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей (ст. 184 КУпАП) – 37 391 правопорушення.

Більшість виявлених підрозділами кримінальної міліції в справах дітей правопорушень пов'язані з антигромадською, антисоціальною діяльністю дитини або з її втягненням у таку діяльність, сімейно-побутовими порушеннями. Такі правопорушення привертають увагу до інституту сім'ї в державі та спонукають до підвищення контролю з її боку за дотриманням прав і свобод громадян у сім'ї, а також вимагають підвищити ступінь реагування державних органів на такі правопорушення.

Висновки. Отже, виходячи з поняття адміністративної діяльності органів внутрішніх справ, аналізу особливостей діяльності кримінальної мі-

ліції в справах дітей, можна виокремити ознаки адміністративної діяльності кримінальної міліції в справах дітей, а саме: державно-владний та організаційний характер; підзаконність; домінування профілактичної функції; наявність особливого об'єкта охорони – дитини.

Підсумовуючи вищевикладене, пропонуємо під адміністративною діяльністю кримінальної міліції в справах дітей розуміти врегульовану нормами адміністративного права специфічну державно-владну їх діяльність, спрямовану на профілактику, виявлення та припинення адміністративних правопорушень, вчинених дітьми та щодо дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина : [підручник] / за заг. ред. І.П. Голосніченка, Я.Ю. Кондратьєва. – К. : Українська академія внутрішніх справ, 1995. – 177 с.
2. Адміністративна діяльність : [навч. посібник для студ. вищ. навч. закл.] / М.В. Ковалів, З.Р. Кисіль, Д.П. Калаянов та ін. – К. : Правова єдність, 2009. – 432 с.
3. Адміністративна діяльність. Частина особлива : [підручник] / за заг. ред. проф. О.М. Бандурки. – Х. : Вид-во Ун-ту внутр. справ. «Еспада», 2000. – 368 с.
4. Адміністративна діяльність : [навч. посібник] / [В.В.Новіков та ін.]; за заг. ред. О.І. Остапенко. – Львів : Афіша, 2002. – 252 с.
5. Попов Л. Убеждение и принуждение. Организационно-воспитательные и административно-правовые средства охраны общественного порядка в деятельности советской милиции / Л. Попов. – М. : Московский рабочий, 1968. – 160 с.
6. Конституція України від 28 червня 1996 р. (зі змінами, внесеними згідно із Законом України від 08.12.2004 р. №2222-IV) // Відомості Верховної Ради України. – 996. – № 30. – Ст. 141.
7. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 19.12.2012 р. № 1176 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 8. – С. 48. – Ст. 288.

УДК 342.11.3

ТЕХНІЧНІ НОРМИ ТА ЇХНЯ РОЛЬ У МІСТОБУДІВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ОНТОЛОГІЧНИЙ І АКсіОЛОГІЧНИЙ ПІДХОДИ

TECHNICAL STANDARDS AND THEIR ROLE IN URBAN DEVELOPMENT: THE ONTOLOGICAL AND AXIOLOGICAL APPROACHES

Курчин О.Г.,

*докторант кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права
Маріупольського державного університету*

У статті досліджуються онтологічні та аксіологічні аспекти технічних норм у контексті їхньої ролі в містобудівній діяльності.

Ключові слова: технічні норми, техніко-юридичні норми, техніко-юридичні акти, технічний припис, містобудівна діяльність.

В статье исследуются онтологические и аксиологические аспекты технических норм в контексте их роли в градостроительной деятельности.

Ключові слова: технические нормы, технико-юридические нормы, технико-юридические акты, техническое предписание, градостроительная деятельность.

The paper investigates the ontological and axiological aspects of technical standards in the context of their role in urban development.

Key words: technical standards, technical and legal rules, technical and legal acts of Technical Requirements for urban activities.

Постановка проблеми. У межах муніципальної діяльності містобудівна діяльність, об'єктами якої на місцевому рівні є комплекси об'єктів будівництва, об'єднаних спільною планувальною структурою, об'ємно-просторовим рішенням, інженерно-транспортною інфраструктурою в межах населеного пункту, його функціональної зони (сільської, про-

мислової, центру, курортної, рекреаційної тощо), планувального, житлового району, мікрорайону (кварталу), приміської зони (ст. 4 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 р. [1]), є визначальною щодо формування просторового середовища проживання людини та його обслуговуючої інфраструктури.